

NOVA GORICA Predstavitev in blagoslov obnovitvenih del v prezbiteriju

Podvig v Marijinem svetišču na Kostanjevici

Dan po slovesnem Odprtju Evropske prestolnice kulture je na Kostanjevici, gričku nad Goricami, potekalo še eno izvrstno kulturno slavlje, pomembno za naš prostor. V poznih popoldanskih urah so namreč v svetišču na Kapeli

koprski stolnici, in nad prezbiterijem na Kostanjevici. Prisotnim je zaželela, da bi ob pogledu na lepoto naše dediščine uživali v umetnosti in brezmejno, tudi v duhu EPK. O dvoletnih obnovitvenih delih sta spregovorili

poškodovano velik del štukatur in poslikav v ladji, zrušil se je strop, prezbiterij je vojno boljše preživel. Po vojni so vse obnovili, marsikaj rekonstruirali. Hud udarec je bil tudi potres iz leta 1976. Pri zadnji obnovi je delala izvrstna ekipa

koncu so se odločili za rekonstrukcijo vse pozlate in vseh manjkajočih delov štukatur. Freske in ostale površine so tonsko izenačili in retuširali s posebnimi tehniko. Zanimivo je, da so tudi tokrat odkrili marsikaj novega. Na stranskih stenah so npr. pričakovali ornamentalne prizore, ki so bili dokumentirani pred potresom, odkrili pa so čudoviti poslikavi z Marijinim in Jezusovim srcem, ki sta sedaj restavrirani in vidni. "Za njiju sploh nismo vedeli, da sta obstajali!" Našli so tudi kar nekaj grafitov: za slavalokom v pritličju je npr. bil napis vojaka Augusta Salvija iz Neaplja, ki je 28. novembra 1916 napisal: "Dormivo qui."

Že potekajo raziskave, da bi ugotovili, "kako je naš Augusto končal, ali je preživel vojno ali ne", je povedala prof. Osojnik, ki se je zahvalila vsej kostanjeviški skupnosti, posebno pa Mestni občini Nova Gorica in Ministrstvu za kulturo, ki sta finančno podprla projekt. Ker bi bilo o obnovitvi še veliko povedati, je napovedala, da bodo v naslednjih mesecih

ne bo imela samo krščanskih korenin, ampak da bo imela tudi krščansko deblo, liste, cvetove in sadove." Okrepitev krščanske kulture je "edini način, da preživi ne samo krščanstvo, ampak tudi slovenstvo, slovenski jezik, slovenski način življenja in slovenska kultura". Na koncu so škofu Petru v njegovem poslanstvu zaželeli "veliko zadovoljstva, moči, zdravja, pa tudi potrpežljivosti", obljubili so mu, da bodo zanj molili in mu pomagali po najboljših močeh, "da bo naša koprška škofija čim bolj Kristusova".

V začetku maše je škof blagoslovil restavratorska in obnovitvena dela, ljudi, ki so pri njih sodelovali, ter vse ljudi dobre volje, ki so

ostal." V naši življenjski prtljagi se včasih znajde "prepričanje, da neke stvari ni mogoče popraviti". To velja tako za poškodovana umetniška dela kot tudi za ljudi. "Bog Oče nam je dal življenje, ki pa se včasih skvari. Potrebna je obnova," včasih se zdi, da je to nemogoče. Zato mnogi obupajo, "toda nič ni tako težkega in nemogočega, kar se tudi v človeku ne bi dalo popraviti. Samo Bog lahko ozdravi, kar je bilo uničeno, kar se zdi, da se ne da več sestaviti." V tabernaklju "utripa srce živega Boga, utripa zate, zame, draga sestra, dragi brat. Utripa, ker ljubi tebe in ljubi mene." Če vera ne zdrži iz stoletja v stoletje, potem ta vera ni dobra, je še dejal. "Mrzla ali

Minka Osojnik

Marta Bensa

Škof msgr. Peter Štumpf

P. Niko Žvokelj, Samo Turel, Marko Rusjan, Asta Vrečko

italijansko-slovenskih restavratorjev, "ki so naredili res dobro delo", je še dejala prof. Osojnik. Njena kolegica in restavratorka Marta Bensa je obrazložila, da so po celotni površini štukatur našli različne poškodbe, prisotne so bile manjše in večje razpoke, predvsem pa so bile štukature do take mere umazane in prikrite z debelimi sloji beležev, da so izgubile prvotno obliko in so delovale grobo. Poseg se je začel s pregledom arhivskih virov in literature, obenem so izvajali sondažne raziskave, da bi ugotovili sekvenco in naravo slojev beleža in originalnega sloja štukatur. Nato so izvedli mehansko sondiranje s skalpelom: tako so odkrili od pet do sedem plasti beležev. Razumeli so, da je bilo po vsem stropu prezbiterija opravljenih več predelav. Odstranili so najnovejše tri plasti beležev, da bi oblikam štukatur povrnilo izvirno modeliranje in prezentirali temnosivo plast s pozlato, ki je nekako posnemala kamen. Možnost, da bi prikazali najstarejšo, slonokoščeno plast, je bila neizvedljiva, ker je bila preveč poškodovana. Marta Bensa je nato orisala različne faze restavratorskega posega, od odstranjevanja površinskega prahu in umazanije ter neustreznih beležev in rekonstrukcij prejšnjih posegov do injiciranja votlih predelov z mešanico apna itd. Končna prezentacija je bila ocenjena v dogovoru s komisijo strokovnjakov s področja štukatur. Na

predstavili obnovitvena dela v prezbiteriju cerkve Gospodovega oznanjenja Mariji, ki so potekala kar nekaj časa. To je pravi "zgodovinski trenutek", je dejal p. Niko Žvokelj, predstojnik frančiškanskega samostana na Kapeli, ki je tudi pozdravil visoke goste: v prvih vrstah so namreč – poleg koprškega škofa Petra Štumpfa – sedeli minister za Slovence v zamejstvu in po svetu ter podpredsednik slovenske vlade Matej Arčon, ministrica za kulturo Asta Vrečko, državni sekretar Marko Rusjan in njegov predhodnik Silvester Gaberšček, župan MO Nova Gorica Samo Turel ter njegov predhodnik Klemen Miklavič, predstavniki Zavoda za varstvo kulturne dediščine Nova Gorica in veliko ljudi, "ki imajo radi Kostanjevico". P. Niko je vsem želel izraziti hvaležnost "samostanske družine na Kostanjevici, naš ponos, naše veselje in radost in da se počutite kot doma". Ministrica Asta Vrečko je izrazila veliko veselje nad dvema restavratorskima podvigoma na Primorskem: nad Carpacciemo sliko, ki "sije s svojo lepoto" v

strokovnjakinji z Zavoda za varstvo kulturne dediščine Nova Gorica. Minka Osojnik je na kratko orisala zgodovino cerkve, katere ladja je bila zgrajena pred letom 1639, po letu 1650 so jo karmeličani začeli širiti in opleševati; tedaj je tudi zrasel prezbiterij. Leta 1655 je bil postavljen marmornati oltar, leta 1661 so bile narejene štukature. Kasneje so dogradili zakristijo in oratorij nad njo, načrt za povečanje je pripravil Giovan Battista Spinelli že leta 1663, dela pa so bila izvedena v letih 1688–1691. Tudi prezbiterij je s časom doživel več sprememb. Veliko štukatur, del odličnega in žal še neznanega mojstra, je bilo med prvo vojno uničenih. Po letu 1785, ko je bil samostan razpuščen, karmeličani so se morali umakniti, je bila cerkev kar nekaj časa zaprta in v vedno slabšem stanju. Leta 1811 so prišli frančiškani in s sabo prinesli iz goriške cerkve sv. Antona nov oltar, svetišče pa začeli ponovno urejati. Zadnjo veliko predelavo je cerkev doživela ob koncu 19. stoletja, ko je Leonardo Rigo iz Vidma poskrbel za nove omete in poslikave. Dvajseto stoletje je usodno

namenili predstavitvi del še nekaj vodenih ogledov. Sledila je slovesna sveta maša, ki jo je – ob predstojniku samostana p. Niku, župniku p. Boštjanu Horvatu, svetogorskem predstojniku p. Bogdanu Knapsu in drugih somaševalcih – vodil koprski škof msgr. Peter Štumpf. Njemu so župljani v dobrodošlici izrazili željo, da bi se na Kostanjevici počutil doma, prosili so ga, da bi jih utrdil v veri, da bi tudi v letu EPK skupaj razmislili, kakšna je naša krščanska kultura, kaj nam pomeni. "Naša dolžnost je poskrbeti, da naša kultura

na različne načine podprli podvig. V homiliji je med drugim poudaril pomen žive pripovedi, da ne bodo zanamci pozabili, kaj se je zgodilo v preteklosti. "Kaj zapuščamo, da bi lahko o nas pripovedovali?" Dve Gorici sta postali evropska prestolnica kulture, "to je bil zame posebno lep dogodek, zelo lep". Srečali so se ljudje različnih idejnih, verskih in tudi kulturnih opredelitev in usmeritev, "toda srečali smo se kot prijatelji. Bili smo veseli drug drugega, predsodki so bili odpravljeni ... Če bomo o tem pripovedovali, bo spomin

hladna vera je strašna vera. Mrzla vera povzroča pozebo in vse uniči. Bog ne more ostati v mrzli veri. Vera lahko preživi, samo če je ogreta z ljubeznijo." Vzponi in padci v veri so naš vsakdan, "zato potrebujemo varen kraj in župnijska cerkev to zagotovo je. Tukaj je dom," zato "vedno dobrodošli doma"! Nedeljsko slavlje se je končalo s koncertom Valovanje večnosti, ki je nastal v koprodukciji samostana Kostanjevica in Društva SiBRASS, ter ob druženju, ki ga je pripravila gostoljubna kostanjeviška skupnost.